

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 104/17

KLAGER:	Paolo Macchiarini
PUBLIKASJON:	NRK
PUBLISERINGSDATO:	10., 17. og 23.04.2017
STOFFOMRÅDE:	Helse
SJANGER:	Dokumentar
SØKERSTIKKORD:	Saklighet og omtanke, forhåndsdom, samtidig imøtegåelse, tilsvar, feilaktige opplysninger, gjengi meningsinnhold korrekt, skille kommentar fra fakta
REGISTRERT:	09.05.2017
BEHANDLET I PFU:	23.01.2018
BEHANDLINGSTID:	254 dager
KLAGEGRUPPE:	Fagperson
PFU-KONKLUSJON:	
HENVISNING VVPL.:	
OMTALE/ANONYM.:	
MERKNADER:	Gjengivelsen av uttalelser i sammendraget er basert på teksting-manuset (se vedlegg). Det er altså ikke transkripsjoner av hva som blir uttalt. For en detaljert og dekkende beskrivelse av dokumentarserien, se den tilsendte dokumentaren.

SAMMENDRAG:

NRK sendte **mandag 10. april 2017** første del av en svenskprodusert dokumentar i tre deler, «**Legens dødelige eksperimenter**» (svensk tittel, Experimenten). Del to og tre ble sendt de påfølgende mandagene, **17. og 23. april 2017**, og hele serien lå også tilgjengelig på NRKs nettsider fra 10. april 2017 og ut juli måned.

Dokumentaren omhandlet Paolo Macchiarini, kirurg og forsker innen regenerativ medisin, og hans forsøk på å utvikle kunstige (syntetiske) luftrør.

Av dokumentarserien fremgikk det at kirurgen har fått internasjonal oppmerksomhet for sine operasjoner (transplantasjoner) av luftrør. En del av forsøkene skjedde ved Karolinska Institutet (KI) i Sverige, der han var gjesteprofessor i perioden 2010 til 2016, samt gjennom en studie og samarbeid med universitetet i Krasnodar, Russland.

Dokumentarens første del åpnet med et bilde av Macchiarini og teksten (super):

«En erfaren kirurg vet når han skal skjære og når han skal la være.»

Videre ble kirurgen – og dokumentaren – innledningsvis presentert som følger av journalisten som har laget serien:

«Dette er Paolo Macchiarini, en verdensberømt kirurg i en av sine vanskeligste stunder. Han hadde sagt nei til nesten alle intervjuer, men til meg sa han ja. Kanskje i håp om å få en ærlig sjanse, eller at jeg ville prøve å gjøre fortellingen så kompleks som den er. Senere bidro disse programmene til hans spektakulære fall. Det ante vi ikke da. Hans operasjoner av luftrør dyrket fram på stamceller har fått verdensry. (...)[Klipp fra nyhetsinnslag.] Macchiarini prøver å løse en stor utfordring: Mangelen på reservedeler når menneskets indre går i stykker. Han har allerede prøvd å skape verdens første luftrør av plast. (...) Hittil har 17 mennesker fått operert inn Macchiarinis luftrør. Men for mange av dem har alt endt på samme måte: Med døden. Er dette en av medisinsens største skandaler?»

Deretter ble det vist et klipp med en belgisk professor i kirurgi, Pierre Delaere, som uttalte:

«Eksperimentell kirurgi på mennesker, som man vet vil mislykkes ...»

Journalisten fortsatte:

«Macchiarini anklages for forskningsjuks og for å eksperimentere på mennesker. Noen operasjoner ble politietterforsket for kroppsskade med døden til følge. Likevel støttes han av forskningseliten. (...) Hvem er så Paolo Macchiarini? Er han et geni, eller en bedrager?»

I «vignetten/introen» (som fulgte etter innledningen) til dokumentaren ble følgende spørsmål og svar gjengitt:

**«- Har et menneskeliv en pris?
- Jeg har ikke gjort noe galt. Jeg gjorde bare jobben min.»**

Gjennom dokumentarserien ble det vist og fortalt hvordan Macchiarini for første gang opererte inn kunstige luftrør på flere pasienter, og at operasjonene ble fremstilt som suksesser. Det viste seg imidlertid at pasientene fikk store problemer, og at flere døde. En av disse var russiske Julija Tuulik. Hun ble i 2008 utsatt for en bilulykke og måtte etter dette gjennom flere operasjoner, deriblant trakeostomi (få ny pustevei gjennom en åpning i halsen). I dokumentaren ble det fortalt at man kan leve et langt liv med trakeostomi, men at hun ikke var typen som slo seg til ro med det. Hun ønsket luftrørstransplantasjon, og ble valgt ut til Macchiarinis forsøk. I dokumentaren kommenterte journalisten (fortellerstemmen) blant annet:

«Selv om Julija ble informert om at dette var et eksperiment, ser det ikke ut til at hun er klar over farene.»

Av dokumentaren fremgikk det også at Julija før operasjonen fikk se bilder av Andemariam Beyene, den første som fikk operert inn kunstig luftrør, og som også omtales i serien. Bildene Julija fikk presentert var fra en pressekonferanse som ble holdt i forbindelse med

ettårsjubileet for Andemariams operasjon, der operasjonen ble fremstilt som en suksess. I denne sammenheng (del 2) het det blant annet:

«(Journalisten:) Men på denne tiden, en uke før Julijas operasjon, visste jo Macchiarini at det var feil på Andemariams luftrør. Det hadde han oppdaget tidligere på våren.

[Bilder av Macchiarini som snakker på telefon og sier:] - Da jeg tok på implantatene, kjentes de helt feil. De var som POSS PCU-materialet vi brukte på Beyene.

(Journalisten:) De kjentes helt feil. De hadde dekket over alvoret i situasjonen under pressekonferansen. Prøvde de å fremstille operasjonen som mer vellykket enn den egentlig var? I virkeligheten hadde Andemariam slett ikke følt seg bra. Kona, Merhawit, husker at alt virket vellykket rett etter operasjonen. Men gradvis ble det åpenbart at ting ikke var som de skulle være.»

(...)

«(Journalisten:) Rett før konferansen måtte Andemariam fly til Stockholm for å få behandling. Undersøkelsesfilmer viser betennelser og et stadig mer problematisk luftrør. Han slet med å holde luftveiene åpne, og hostet blod og slim. De ble nødt til å sette inn et stålnett for at han skulle få puste.»

(...)

«(Journalisten:) Kunne det være at Paolos team tiet om det de visste om problemene? At de lot være å fortelle Julija hvor ille det faktisk kunne gå?»

Andemariam levde i to og et halvt år etter operasjonen. I dokumentaren ble det for øvrig også fortalt at Andemariam var rammet av en langsomt voksende kreftsvulst i luftrøret, og at ingen vet hvor lenge han kunne ha levd uten operasjonen. Det fremstilles også som om Andemariam ikke oppfattet situasjonen sin som akutt. I samtykkeerklæringen han fikk fra Macchiarini, sto det imidlertid at hans eneste sjanse til å overleve var med en luftrørsoperasjon. Macchiarini mente at situasjonen var akutt.

Journalisten konfronterte Macchiarini med dette (i del 3):

«(Macchiarini:) - Du insinuerer at vi leger tok en avgjørelse som ikke var nødvendig? At vi gikk over streken? Det er en alvorlig beskyldning.

(Journalisten:) - Og hva vil du svare på det?

(Macchiarini:) - Det svarer jeg ikke på. Hvorfor spør du ikke alt helsepersonellet her på KI? Det har du ikke gjort.

(Journalisten:) - Det skal jeg. Men du er jo ... Det er naturlig å spørre deg.

(Macchiarini:) - Jeg er ikke Gud, bare en mann, - et menneske, som gjør feil hele tiden.

(Journalisten:) - Men skjønner du hvorfor jeg spør?

(Macchiarini:) - Nei. Dette hadde jeg ikke forventet av deg.»

I dokumentarserien ble det også fortalt at kolleger ved KI etter hvert begynte å få mistanker om at noe ikke stemte. De så nærmere på Macchiarinis forskning og publiseringer, og sammenlignet med det de selv hadde sett og erfart i praksis (klinisk) og hva som sto i pasientenes journaler. Legene varslet ledelsen, og ba sjefene handle. Først avviste KI-ledelsen påstandene, men det ble til slutt igangsatt undersøkelser, og også politietterforskning av operasjonene. I del to het det om dette blant annet:

«(Varsler:) - Vi trodde det skulle slå ned som en bombe. Det skjedde ingenting. Ikke før historien kom ut i New York Times og Nature.

(Journalisten:) Selv om liv sto på spill, var det først nå, ni måneder etter at legene først hadde varslet, at rektoren på KI satte i gang en ekstern granskning.

(Varsler:) - Da begynte det å bli ubehagelig for oss på arbeidsplassen. Vi fikk først beskjed om at vi skulle politianmeldes. Så ble det endret til at vi skulle få en kraftig reprimande - fra sykehuset og vår egen sjef for å ha brutt oss inn i pasientjournaler.

(Journalisten:) Hva foregikk inne på Karolinska sykehus og forskningsinstitutt? Prøvde de å sette munnkurv på legene? Ville man ikke granske Macchiarinis operasjoner og forskning? (...)»

Også i dokumentarens del 1 fremkom det at en belgisk professor, som avviste Macchiarinis metode, hadde varslet KI:

«(Profosser Delaere:) - Syntetiske luftrør kan ikke forvandles til levende luftrør ved å tilsette beinmarg. For meg lød det helt vanvittig. Ingen teoretiske bevis, ingen forsøksdata som støtter teorien om regenerasjon. Jeg visste at dette ville bli katastrofalt. Setter man det inn i en pasient, vet man at pasienten vil dø. Dette var så feil at jeg raskt skrev et brev til rektoren på Karolinska. "Det dere driver med på deres institusjon, er riv ruskende galt."

(Journalisten:) Delaere advarte Karolinskas rektor. Han hevdet at Macchiarinis artikler villedet allmennheten og fagmiljøet til å tro at plastrørene fungerte, selv om dette var fysisk umulig.

(Prof. Delaere:) - De utnyttet en overdreven tro på stamceller til å gjøre noe helt umulig. Altså: Hvis jeg fikk valget mellom å få operert inn et kunstig luftrør, og å bli henrettet ved skyting, ville jeg valgt det siste. Det er en mindre smertefull henrettelse. Det kan høres brutalt ut, men det er realitetene.

(Journalisten:) Karolinska ignorerte advarselen, og gikk videre med Macchiarinis plastoperasjoner.»

Helt til slutt i del to opplyste journalisten dessuten:

«I neste program svarer Paolo på alle mine spørsmål. Kanskje jeg har oversett noe?»

Et hovedspørsmål i dokumentarserien handler om hvorvidt Macchiarini bevisst har risikert forsøkspersoners liv gjennom eksperimentene, blant annet fordi det ikke ble gjort tilstrekkelige dyreforsøk før mennesker fikk operert inn de syntetiske luftrørene (plastrør).

I del 3, som i hovedsak handler om å konfrontere de ulike partene som kritiseres og utsettes for sterke anklager, forteller journalisten:

«Da jeg begynte å filme Paolo, stilte han et krav: Jeg skulle ikke spørre om anklagene før Karolinska hadde felt sin dom. (...) Nå var dagen kommet. (...) Jeg visste at dette kunne bli mitt siste intervju med Paolo. Jeg trengte å få svar: Hadde Paolo bevisst risikert pasienters liv?»

I konfrontasjonen uttaler Macchiarini blant annet:

«- Vi utførte ingen forsøk på store dyr. Selvsagt ikke. Det rakk vi ikke. Men materialet var godkjent og analysert. Det var godkjent av USAs Food and Drug

Administration. Og nå kommer alle studiene. Hvis man har en klinisk situasjon der man må ta sjanser, så gjør man det. Hvis man ser en mulighet til å hjelpe pasienten.»

Det fremgår også at konfrontasjonsintervjuet ble vanskelig, blant annet da klager ble stilt spørsmål om Julija hadde blitt informert om alle farene:

«(Journalisten:) - Pasienten kan si ja, men ansvaret ...

(Macchiarini:) - Pasienter er ikke idioter. Det må du respektere, Bo. Det var ikke pent sagt av deg. Pasienter forstår godt hva som skjer, for de blir fortalt hva de skal gjøre og ikke. Du kan leve videre med et hull i strupen. Du kan få et luftrør. Det kan fungere. Men det kan oppstå komplikasjoner.

(Journalisten:) - Ok. Men du er ikke i tvil? Du angrer ikke på at du gjorde det?

(Macchiarini:) - Selvsagt var jeg i tvil. Hele tiden tviler jeg. Burde jeg gjort dette intervjuet, f.eks.? Vi gjør vanskelige og nyskapende ting. Jeg lurte jo på: "Burde vi gjøre det eller ikke? Er hun den rette kandidaten?" Tror du virkelig at vi er monstre?

(Journalisten:) Jeg begynte å innse at jeg ikke ville få flere svar fra Paolo.

(Macchiarini:) - Hvis du mener at det var utrygt, så får du mene det.

(Journalisten:) - Men hva er din oppfatning?

(Macchiarini:) - Det har jeg allerede sagt.

(Journalisten:) Det meste jeg fikk, var motspørsmål.

(Macchiarini:) - Beklager å måtte spørre igjen ... Nå er jeg journalisten. Så du det?

(Journalisten:) Eller så ville han ikke svare.

(Macchiarini:) - Kanskje de er lagret på et annet sted. Spør KI.

(Journalisten:) Men én ting kunne jeg ikke forstå. Hvordan kunne han operere inn et plastluftrør uten å ha prøvd det på dyr?

(Macchiarini:) - Hva er yrket ditt?

(Journalisten:) - Hva mener du?

(Macchiarini:) - Hva er jobben din?

(Journalisten:) - Du må forklare hva du mener.

(Macchiarini:) - Du er TV- produsent. Hvordan kan du forstå detaljene i en medisinsk vurdering? Kjenner du alle detaljene i en medisinsk vurdering? Nei. Hvis 10- 20 helsearbeidere mente at dette var den beste behandlingen for henne, så mener jeg at vi kan stole på dem.»

Videre kommenterer journalisten:

«Kanskje mener Paolo at han ikke har gjort noe feil. Man må eksperimentere på mennesker for forskningens skyld. Jungebluths [Macchiarinis kollega og tidligere student] tanke var at enkelte ting kan man bare lære ved operasjonsbordet.»

Deretter fortsatte det med klipp fra konfrontasjonsintervjuet:

«(Journalisten:) - Men din vurdering er også at det kunstige implantatet egentlig ikke fungerer nå?

(Macchiarini:) - Ja. Derfor stanset vi de kliniske utprøvingene. Vi trenger bedre implantater.

(Journalisten:) - Men du ser ingen problemer med veien fram mot den konklusjonen? Du ser ingen problemer med ...

(Macchiarini:) - Hvis man ikke gjør noe, vil man antakelig aldri kunne trekke noen konklusjoner. Hvis du bare tenker på reportasjer uten å lage dem, blir det ingen

saker. Selvsagt. Vi har opplevd komplikasjoner, men vi har lært av dem. Slik at med neste pasient vil alt kanskje bli bedre. Mye bedre.»

Dokumentarserien avsluttet med følgende kommentarer:

«Da denne serien ble sendt i Sverige, ble KI satt under et enormt press. Etter først å ha benektet alt, gikk rektor Hamsten av. Nå har styret og flere medlemmer av Nobelkomiteen forlatt sine verv. Paolo har mistet stillingen på Karolinska, og forskergruppen er nedlagt. Mer enn ti granskninger er satt i gang.

Macchiarini politietterforskers for å ha forårsaket en annens død. Men det vanskeligste spørsmålet er ubesvart: Hvordan kunne prestisjetunge KI forsvare alt som skjedde, så lenge? Man brukte en eksperimentell kirurgisk metode - for å redde liv.

(KI:) - Vår behandling handler om å sette pasienten først. Det er bare det det handler om. Man kommer til å se tilbake på vår tid som en pionertid for dette.

(Journalisten:) - Man spør seg: Er den medisinske øvrighetens rykte - verdt mer enn et menneskeliv?»

KLAGEN:

Klager er den omtalte legen. Han bemerker at klagen er utformet på bakgrunn av den engelske teksten, da han verken behersker svensk eller norsk. Slik han ser det, bryter publiseringen med følgende punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP):

- 3.7, om å gjengi meningsinnholdet i uttalelser og sitere presist
- 4.1, om saklighet og omtanke
- 4.2, om å skille fakta og kommentar
- 4.5, om forhåndsdom
- 4.13, om å rette feil
- 4.14, om samtidig imøtegåelse
- 4.15, om tilsvarende

Hovedmomentet i klagen handler om fremstillingen, som klager mener preges av unøyaktigheter og feil, hva gjelder både fakta og presentasjon av hendelser. I tillegg anfører han at han ikke er forelagt beskyldninger for samtidig imøtegåelse.

Med hensyn til anførselen om brudd på punkt 4.2, så mener klager at dette er et gjennomgående trekk; at det ikke blir gjort noen klar distinksjon mellom fakta og kommentarer. Klager skriver: «I have therefore tended to treat what the broadcaster may argue is 'comment' as 'factual information' as this is how the audience is likely to have interpreted it.»

Klager har i klagen bedt om at det publiseres en korrigerende, blant annet fordi han mener dokumentaren kan undergrave offentlighetens forståelse for vitenskapen, og at helsetilbudet til nåværende og fremtidige pasienter påvirkes. Sistnevnte fordi helsetjenesten kan bli redd for å prøve nye behandlinger, selv i et forsøk på å redde terminale pasienter (pasienter som lider av uhelbredelig sykdom).

Han skriver: «There are many debates that could be held in the public arena around these delicate issues but this documentary series does not attempt to open or address any of them - instead appearing to attempt only to create the most 'sensationalist' viewing possible,

regardless of the facts and with questionable journalistic integrity in the way that footage from other broadcasters were used (...).»

Når det gjelder første del av dokumentaren, reagerer klager på det feilaktige inntrykket som han mener setter tonen for hele dokumentar-serien. Slik klager ser det, skjer dette blant annet gjennom det han anser som en konstaterende fremstilling av at det var **17 pasienter** som fikk operert inn syntetisk luftrør, og at **flesteparten døde**. I virkeligheten fikk 8 pasienter operert inn syntetisk luftrør, og 6 var døde da dokumentaren ble sendt, opplyser klager.

Etter klagers mening er omtalen villedende fordi publikum vil tro at dobbelt så mange pasienter er involvert enn hva som er fakta. Han skriver: «Incorrectly setting up the belief that 15 people had lost their lives – by implication as a result of my actions – is going to affect their views of my actions throughout the programme.»

Klager viser også til flere slike feil og unøyaktigheter som han mener er misvisende med tanke på hvordan publikum vil oppfatte fakta og han som person. Dette gjelder blant annet omtalen av **det kliniske forsøket i Russland**, og at dette **startet etter at to av tre pasienter som hadde fått operert inn syntetisk luftrør døde**. Klager opplyser at kun to hadde fått syntetisk luftrør, og at én døde, men at dødsårsaken ikke var relatert til luftrøret. Klager skriver: «This changes the perception of the situation considerably for the audience, implying recklessness and therefore likely to negatively affect their perceptions of my character and behavior.»

Videre mener klager at dokumentaren gjennom intervju med andre kilder skaper et inntrykk av at **det ikke finnes teoretiske bevis eller eksperimentelle data som understøtter teorien/hypotesen om regenerering**. Klager viser til forskning på dette feltet (se vedlegg), samt at det i dokumentaren ikke blir fortalt om et vellykket tilfelle i Russland, om en av pasientene som overlevde. Ifølge klager ble dette utelatt, «[p]resumably because his condition did not fit their story».

Klager anfører: «The omission of this information, and the inclusion of the single interview with an 'expert' stating incorrect information, gives the misleading impression that there is no scientific support for the use of synthetic scaffolds to aid regeneration of tissue. This sets in the audience's mind right at the start of the programme that the operations were done with no possibility that they could work.»

Klager tilføyer: «In fact decades of work has been done on synthetic scaffolds for regenerative medicine, and there is wide agreement that they can work extremely well, given the right choice of materials (I can send references as required although those given above should give some indication of the current state of research).»

Videre mener klager at han også **beskyldes for svært alvorlige forhold**, blant annet at han skal ha hatt intensjoner om å fortsette med nye operasjoner til tross for at problemer knyttet til tidligere operasjoner, ikke var løst, og at han visste at det ville gå galt. Dessuten at han hadde slikt hastverk med å utvikle teknikken at dette var blitt en integrert del av hvordan han arbeidet. Ifølge klager ble han **aldri forelagt beskyldningene** for samtidig imøtegåelse.

Klager anfører: «To imply that I was carrying on making plans without due regard for why Christopher [en av pasientene] had died is false, and gives the unfair impression that I was reckless. This is clearly defamatory, and yet I have not been given right of reply.»

Klager reagerer også sterkt på påstanden om at **han ville prøve ut noe helt nytt**; slutte med biologiske transplantasjoner, et felt han var ledende innen, og i stedet forsøke å skape kunstige luftrør, og at han i den sammenheng **lette etter en forsøkskanin**, og da **tilfeldigvis** kom over **Andemariam Beyene** fra Island.

Klager skriver: «Andemariam was referred to me in the hope that we could carry out a biological transplant, but his health insurance meant that he could only receive treatment in Iceland or Sweden, and – since I was newly arrived in Sweden – there was as yet no legal framework or laboratory set-up for donor-based transplants. Hence we searched for an alternative to save his life, and using an artificial scaffold (which, as mentioned above, had been researched by others for decades and tried successfully several times in Japan in trachea) was the only potential treatment possible. Without any intervention, all the doctors consulted on his case, worldwide, agreed that he would die, (...)»

Klager bemerker: «It is very misleading to imply that I was looking for a 'guinea pig' and 'by chance' came across a patient in Iceland, creating the unfair portrayal of me being interested in 'experimentation' on patients, rather than the actual case, which was desperately trying to find a way to save Andemariam's life given the situation he was in. I did the best I could for this individual patient, in his condition. As a result of the apparent success in his case, I felt able to offer more hope to others in a similarly desperate situation. My primary concern was the attempt to save the lives of desperately ill patients. To suggest otherwise misrepresents my motives in a way likely to prejudice the audience - and be highly defamatory (it would break the Hippocratic oath, as well as international law).»

Slik klager ser det, skapes det altså et inntrykk av at hans motiver er å eksperimentere heller enn å redde liv. Han mener inntrykket forsterkes ved at det er klippet inn bilder fra nyhetssendinger om at han er under etterforskning og kan bli tiltalt for kriminelle forhold. I tillegg til at klager mener omtalen er feilaktig, mener han at måten dette er presentert på, også innebærer en forhåndsdom, jf. VVP 4.5. Etter klagers mening bidrar dessuten det at anklagene presenteres tidlig i dokumentaren, til at publikum i større grad vil godta og oppfatte påstandene som følger utover i dokumentaren, som fakta.

Videre mener klager også at tilstanden til den russiske pasienten Julija blir fremstilt misvisende, idet det fremstår som om hun var sunn og frisk før transplantasjonen. Han innvender også at det er feil når det påstås at han ville prøve ut syntetiske luftrør i Russland på personer som ikke var svært syke eller døende (friskere personer). Klager skriver: «This statement is very misleading. The patient recruitment was specifically for 'terminally ill' patients (I cannot link to the protocol as it is confidential). These patients were all dying. Again, this gives an unfair impression of the approach. Our aim was to try to save the lives of terminally ill patients.»

Etter klagers mening fremstilles det også som om han har tatt stor risiko og ikke fulgt normale prosedyrer: «I am not sure what 'big risks' Mr Lindquist [journalisten] is referring to - other than the usual risks of trying a technique in humans for the first time (which are not 'big' as they are carefully controlled). I had spent my entire career working on the technique, in the laboratory and in small and then large animals before we had reached the stage where clinical translation was possible.»

Slik klager ser det, har journalisten i fremstillingen «distorted the truth to make a dramatic story». Klager underbygger dette argumentet blant annet med å vise til uttalelsene fra den

belgiske professoren som avviser teorien om regenerasjon og mener man på forhånd visste at operasjonene ville mislykkes: «[T]his is a statement that clearly implies that I had knowledge before doing the surgeries that they would be 'a disaster' - which is extremely defamatory, for which no evidence is given, and to which I deserve the right of reply.»

Klager reagerer også på at de kunstige luftrørene i store deler av dokumentaren omtales som «plastic», ikke «synthetic». Han mener det skapes et urettferdig bilde av at det handler om «mere pieces of plastic, not very carefully designed and researched nanofibre-based fabrics, made from materials used in medical applications such as heart valve replacements etc.».

Når det gjelder henvisningen til VVP 3.7, peker klager blant annet på følgende uttalelse som han mener er tatt ut av kontekst: «If you have a patient that dies because of the newer technology then you always ask: Did I do something wrong? Do I have the right to continue? Should I continue? What should we do better?...Its very draining, it's not a pleasant sensation at all...But still you learn only by doing...I am seeing that we are still improving and we will need to improve time over time and only by doing will we improve.»

Klager forklarer at denne uttalelsen var svar på et generelt spørsmål om hvordan det føles når en pasient dør. Han skriver: «To position it here in the narrative structure, implying that patients were dying 'because of the newer technology', is unfair portrayal as it reinforces the impression that, at this point in the story, 'patients were dying' and that I was for some reason ignoring this. As already asserted, this is not the case. I believe this breaches rule 3.7 of the Code in that the intended meaning of the quote has not been reported.»

Når det gjelder dokumentarens del to, mener han at også denne **starter med å villedde publikum**. Klager skriver at det feilaktig blir påstått at han startet den kliniske studien i Russland med operasjonen på Julia, og at denne ble utført til tross for kunnskap om problemer med luftrørene og at pasienter døde. **Det er misvisende at flere pasienter hadde dødd**, påpeker klager.

I tillegg mener klager at publikum også villedes, og at det skapes et mer negativt inntrykk enn det er dekning for, idet det er klippet inn bilder fra nyhetssendinger om etterforskning og mulig tiltale, som ikke er relatert til operasjonene i Russland. Klager knytter også dette til VVP 4.5: «The use of a clip suggesting that charges might be brought against me, set next to an accusation that I started the clinical trial in Russia in the knowledge that there were problems with the operations clearly gives an unfair and misleading impression of the veracity of the claims made in this documentary, and breaches code rule 4.5.»

Videre reagerer klager på at det blir **fremstilt som om pasienten Julia var ved god helse før transplantasjonen**, at Julia ville kunne hatt et normalt livsløp uten transplantasjonen, og at den forkortet livet hennes. Dessuten **at forskningen ble utført på nærmest helt friske pasienter**. Klager understreker: «In fact, one of the criteria for admission to the trial was that patients were terminally ill. This means they would, by definition, not have had a 'normal lifespan' or 'long life ahead'. Secondly, her [Julias] doctor has stated the specifics of her condition in an open letter in response to this documentary (...) demonstrating that because of the pulsing blood vessel against her damaged trachea, she was liable to die of unstoppable bleeding at any time. Finally, the German TV crew have stated the frailty of her condition during filming - she was suffering collapses just prior to the surgery (...).»

Klager finner også omtalen av hvordan Julias situasjon endret seg, og uttalelsene fra hennes familie, sterkt villedende. Etter klagers mening blir det fremstilt som om situasjonen til Julia raskt forverret seg etter operasjonen og at klager da ikke var interessert i hennes situasjon.

Klager opplyser: «[I]f it had been (correctly) stated that Julia was in imminent danger of death at any point and very weak, but after the transplant had at least a year of healthy life given back to her, then the audience's impression is likely to be very different. The programme also wrongly implies that problems with Julia's scaffold were almost immediately apparent and therefore that any further transplants carried out were done recklessly. This is a very serious allegation (and again, not put to me for right of reply).»

For øvrig opplyser klager at det gikk over ett år før Julija trengte en re-transplantasjon, og ytterligere ett år før hun døde.

Slik klager ser det, inneholder del to, som første del, mange sterke beskyldninger – også påstander om kriminelle forhold – som han skulle fått mulighet til å imøtegå samtidig (jf. VVP 4.14).

Klager peker også på at det innledningsvis i del 2 påstås at «privately Macchiarini started to discover faults with his trachea», og at påstanden er klippet sammen med bilder av at han på telefon sier følgende: «When I felt the scaffolds, they were completely welded wrong, so I think we that need to re-do everything again.» Slik klager ser det, innebærer dette ærekrenkende beskyldninger, og sammenstillingen og bruken av bildene er tatt ut av kontekst, jf. VVP 3.7.

Klager har også innvendinger knyttet til bruken av klipp filmet av et tysk tv-team (som også har fulgt klager og operasjonen på Julia, og som mye av del 2 er basert på). Slik klager ser det, er klippet som viser hvordan prosessen/transplantasjonen forklares til Julia misvisende. Han viser til en uttalelse (lenket til i klagen, se vedlegg) fra en i det tyske filmteamet: «As explained in the statement from a member of the German crew, this scene was filmed specifically for Mr Green, and does not in any way represent the patient information and consent process which clearly would have been carried out in private, and not with the representative of the scaffold manufacturing company! This is thus an unfairly misleading portrayal of events since it is framed in the documentary as if this were how the risks were explained to Julia.» Klager opplyser også at en russisk etterforskning, etter at dokumentaren var vist, ikke fant noe galt.

Klager imøtegår dessuten påstander om at legene ønsket å fremstille transplantasjonen på Andemariam som en større suksess enn den i virkeligheten var. Klager viser til intervju med Andemariam under en pressekonferanse ett år etter transplantasjonen, og at han der snakker åpent om situasjonen (se lenke i klagen). Klager forklarer også: «The placing of stents and fistula formation is a normal post-operative complication – we were familiar with this post-operative course from all the biological transplants for a year to 18 months, before they tended to heal completely. Thus this was not something that concerned the team. These suggestive comments from Mr Lindquist [journalisten] are clearly there to make the audience think that I and Mr Green behaved irresponsibly and negligently, and this is a misleading and unfair portrayal given the reality of the situation.»

Når det gjelder omtalen av at klagers eksperimentelle behandling/forsøk ble stoppet, og hva som skjedde i etterkant, innvender klager at det i dokumentaren er **utelatt relevant informasjon**: «There is no mention here that these three doctors were authors on the paper describing the transplant operation, and that they themselves had written the descriptions of Andemariam's condition and the condition of the graft in the paper that they are now criticizing. There is also no mention here of the fact that Dr Grinnemo

started his accusations only having been found guilty of plagiarizing one of my students' work and explicitly stated that it was a revenge attack. This lack of background information completely changes the picture of the allegations, again in a way misleads the audience as to their motivation and is therefore unfair.»

Klager mener seg også utsatt for sterke beskyldninger i denne sammenheng, som i følgende uttalelse fra dr. Corbascio: «Apart from the fact that what was written in the articles was inaccurate, manipulated or embellished, the most important information, the worst part, had consistently been left out.» Klager skriver: «This is a serious allegation which was found to be untrue by Karolinska Institutet[.]» (Klager lenker her til en oversettelse av Karolinska Instituttets «Beslut» etter granskningen, se vedlegg.)

Klager opplyser at det kun er i del tre av dokumentaren at han er forelagt inngående spørsmål og får anledning til å svare på beskyldninger. Slik han ser det, viser dette at VVP 4.14 og 4.15 er brutt i de to første delene. Ifølge klager ble han imidlertid aldri forelagt følgende påstander/beskyldninger:

- At han fortsatte å operere til tross for kunnskap om problemer med luftrørene/transplantasjonene
- At hans «haste to develop these techniques seemed to have become ingrained in his working practices»
- At han startet en klinisk studie selv om han visste om problemer og at pasienter døde
- At Julijas tilstand raskt forverret seg, men at han ikke lenger var interessert i hennes situasjon
- «It seemed Paolo had been performing deadly experiments with human beings. But would he really have intentionally endangered his patients' lives?»

Etter klagers mening er det dessuten kun i del 3 at bakgrunnen for anklagene omtales, men opplysningene er likevel ikke tilstrekkelige til at publikum får mulighet til å bedømme om anklagene er troverdige. Klager konstaterer at dokumentaren nevner at det oppsto en konflikt mellom Carbascio og Grinnemo og klager, og at dette ødela samarbeidet deres, men: «This single sentence is the only explanation given for the background to the allegations, and it in no way gives the necessary detail that a viewer would need to judge whether the accusers have a fair and balanced viewpoint. Corbascio and Grinnemo were 2 of the first patient's main clinicians, as well as scientific collaborators with my group working on regenerative medicine. They co-wrote the article describing the case, themselves writing the descriptions of the patient's clinical condition. However, Grinnemo then plagiarised the work of another student and was found guilty of scientific misconduct after being reported by Phillip Jungebluth and vowed revenge on my group as a result. This clearly puts a very different perspective on their accusations, and not to represent this is therefore unfair to me.»

Klager innvender også at det heller ikke blir nevnt at anklagerne «were interviewed by police because they published confidential patient records online and carried out an unauthorised autopsy on the patient».

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

NRK opplyser at det er Sveriges Television (SVT) som står bak dokumentaren. Den ble sendt på SVT i januar 2016. NRK opplyser også at dokumentaren utløste en stor debatt i Sverige om etikken i eksperimentell behandling, samt undersøkelser og etterforskninger som har fått store konsekvenser (se vedlegg 2 for flere detaljer). Etter NRKs mening handler dokumentaren om et viktig tema av stor offentlig interesse, og journalistikken er i kjernen av pressens samfunnsoppdrag.

NRK bemerker innledningsvis at ettersom tilsvaret er utformet på engelsk, kan det være noen unøyaktigheter i oversettelsen fra dokumentaren og i dokumentasjonen fra SVT. Dokumentasjon er derfor også vedlagt i originalversjon (vedlegg 1). I tillegg kan det være unøyaktigheter og misforståelser i klagen, da klager har basert seg på en transkribert oversettelse, ikke norsk/svensk tekst.

Ettersom den påklagede dokumentaren ikke er produsert av NRK, forklarer NRK at innhold og kvalitet i slike alltid gjennomgås og vurderes nøye før eventuelt innkjøp og visning. Noen dokumentarer blir hvert år stanset grunnet tvil om innhold/kvalitet. NRK skriver: «But in these evaluations, we must of course relate to the documentary as is – it's not possible to know every detail about the editorial process, treatment of sources, selection of facts etc. in hundreds of documentaries from around the world.» Slik NRK oppfatter dokumentaren, er den imidlertid av høy redaksjonell kvalitet, og utført i tråd med de presseetiske retningslinjene.

NRK har notert seg at klager mener dokumentaren bryter med punktene 3.7, 4.1, 4.2, 4.5, 4.13, 4.14 og 4.15 i VVP. For øvrig antar NRK at klager også mener VVP 3.2 kan være brutt, ettersom klager hevder dokumentaren villeder og inneholder feil.

Slik NRK ser det, bør spørsmål om feilretting og tilsvaret først og fremst rettes til den som opprinnelig står bak produksjonen. NRK er ikke kjent med at klager tok kontakt med SVT etter publisering. NRK kjenner heller ikke til at det er påpekt faktiske unøyaktigheter eller feil i den brede offentlige debatten som fulgte dokumentaren. NRK skriver: «On the contrary, public investigations have later confirmed controversial revelations from the series.»

NRK påpeker også at Granskningsnämnden i Sverige ikke fant grunnlag for full behandling av tre klager mot dokumentaren.

Ifølge SVT, som altså har bistått NRK med tilsvaret, skal klageren ha fått en rekke muligheter til å svare på anklager, kritikk og angrep. Produsentene foretok intervjuer og bakgrunnsamtaler i løpet av en periode på ti måneder, men klageren avviste å svare på anklagene før Karolinska instituttet (KI) hadde avsluttet sine undersøkelser av hans vitenskapelige arbeider. «The producers therefore had to wait until the final interview with the complainant (portrayed in episode 3 of the documentary) before they had an opportunity to present the factual information and factual allegations to him, so he could be given the opportunity to simultaneous reply (VVP 4.14).»

NRK opplyser også at klageren skal ha avbrutt intervjuet før alle spørsmål var stilt, men SVT skal ha fulgt opp og tilbudt ham oppfølgende intervjuer, noe han imidlertid avsto. Så langt NRK kan forstå, har SVT gitt klageren tilstrekkelig anledning for samtidig imøtegåelse.

Slik NRK ser det, er det også lagt vekt på saklighet og omtanke (jf. VVP 4.1) i publiseringen, og fakta og kommentar er ikke blandet sammen (jf. VVP 4.2). NRK avviser dessuten at dokumentaren forhåndsdommer klageren (jf. VVP 4.5). For øvrig er NRK heller ikke kjent med at sitater er gjengitt feil (jf. VVP 3.7).

I en detaljert gjennomgang av klagerens ankepunkter (se vedlegg 1, svensk versjon, eller punkt 5 i tilsvaret, engelsk versjon), avviser NRK/SVT påstandene om feil, og at klager ikke har fått mulighet til å svare på påstander/anklager.

SVT avviser derfor at dokumentaren påstår at 17 personer fikk transplantert syntetiske luftrør. Redaksjonen forklarer at dokumentaren tydelig omtaler den historiske utviklingen av Macchiarinis ulike typer kunstig fremstilte luftrør, og at det fremgår at det i åtte tilfeller handlet om ulike former for plast. Slik SVT ser det, har den heller ikke feilaktig omtalt at to av tre pasienter som fikk operert inn et slikt luftrør av plast, døde før de russiske operasjonene startet.

Når det gjelder påstanden om at det ikke skal finnes teoretiske bevis eller eksperimentelle data som støtter teorien om regenerasjon, så påpeker SVT at den belgiske professorens, Pierre Delaeres, kritikk har vært kjent siden 2009, og at klager under arbeidet med dokumentaren, har fått flere muligheter til å forklare hvorfor Delaeres kritikk er feil.

Med hensyn til innvendingen om at dokumentaren også burde omtalt at andre forskere har benyttet syntetiske implantater for å erstatte organer, så innvender redaksjonen at serien handler om luftrør, ikke om alle organer i kroppen. Dessuten: «Den artikel som PM refererar till i anmälan publicerades 2016 och handlar om matstrupar. Påståendene i serien säger att det aldrig testats plastluftstrupar - inte matstrupar. Artikelns hade fö inte ens publicerats när serien gjordes.» I tillegg opplyser SVT at også en annen artikkel klager viser til, omhandler andre metoder enn hva klager brukte.

Videre skriver SVT: «I sin ursprungliga Lancet-artikel om sin första plastoperation redogjorde PM för resultatet av tidigare vetenskapliga artiklar relaterade till metoden. Han skrev då: 'we could not locate any report showing the successful transplantation of a cell-seeded synthetic scaffold-based tracheal transplantation in human beings. Moreover, we identified no publication showing detailed insight into active stem-cell mobilization intracheal transplanted patients.' Dessutom hävdade PM att: 'Our study is the first to describe a successful transplantation of a synthetic-based stem-cell seeded scaffold in a patient.»

SVT avviser også at det skulle finnes et tilfelle med positivt resultat som skulle vært omtalt: «Den ryske patienten PM refererar till - Dmitry Onogda från Krim - filmades och nämndes i serien. Hans plaststrupe fungerade inte enligt hans behandlande läkare vid KubanPOSsjukehuset i Krasnodar. Tvärtom tvingades man ta ut plaststrupen efter ett halvår för att försöka rädda honom. Enligt Onogdas chefkirurg var hans operation den som fick honom att inse att plaststrupemetoden inte fungerade. Hela den ryska kliniska försöksserien avbröts som en konsekvens av detta.» SVT mener også det er feil at det skulle råde bred vitenskapelig enighet om at plaststruper skulle fungere bra så lenge man benytter riktig materiale.

Med hensyn til påstanden om at dokumentaren feilaktig hevder at det var feil på det syntetiske luftrøret som ble operert på Andemariam Beyene, viser SVT til at omtalen er basert på klagers egne uttalelser i intervju og under innspilling av dokumentaren.

Redaksjonen påpeker også at klager i det avsluttende intervjuet ble konfrontert med at det virket som om det var problemer med alle tilgjengelige plastproteser. SVT skriver: «Bosse Lindquist konfronterade honom med följande: 'You received, 3 tracheas from HART and there were problems with all of them?' PM hade inga invändningar mot denna beskrivning (...)»

SVT forklarer at klager også fikk oppfølgingsspørsmål under intervjuene, dette for at klager «skulle ges så omfattande möjligheter som möjligt att bemöta kritiken».

Hva gjelder påstanden om at Beyene ble brukt som forsøksperson i forbindelse med at klager ville teste proteser av plast i stedet for av biologisk materiale, så viser SVT til hva flere medisinske utredninger har kommet til: «Karolinska sjukhusets externa utredning fastlår till exempel att 'There was no immediate threat to the life of any of the three transplant patients before the operations.' Undersökningarna slår också fast att operationen på Beyene är att betrakta som forskning. Med andra ord fick han sin plaststrupe som del i ett medicinskt experiment – inte primärt som livräddande akutåtgärd.»

For øvrig avviser SVT at dokumentaren gir et feilaktig inntrykk av når politiet startet etterforskning. Det opplyses: «Polisens förundersökning inleddes i juni 2015. (...) Utredningen pågår fortfarande [sommer 2017] och har expanderat till att nu sysselsätta tre åklagare. Macchiarini är delgiven misstanke om grovt vållande till annans död.»

NRK/SVT avviser også at uttalelser skal være tatt ut av kontekst. SVT siterer i denne sammenheng fra samtale mellom klager og journalist (se s. 6-7, samt s. 11-12, vedlegg 1). Med henvisning blant annet til hva klager selv skrev i tidsskriftet Science i april 2013, avvises det også at transplantasjonene som ble gjort i Russland, skjedde på personer som var dødelig syke: «Det ryska projektet hade givit honom helt nya möjligheter: 'The clinical study for the first time gives us a chance to include patients who are not in such critical shape.'»

SVT skriver også: «Vi har haft tillgång till Julia Tuuliks journaler och låtit en överläkare med lång erfarenhet av att behandla 100-tals patienter med trakealkanyl – Julias tillstånd inför operationen – gå igenom handlingarna för att komma med ett expertutlåtande. Han avvisar kategoriskt att Julia var döende inför transplantation (...)»

Og: «Beskrivningen av hur det gick för Julia Tuulik efter det att Paolo Macchiarini opererat in en plaststrupe på henne bygger bland annat på Julias egna anteckningar, sms och brev. En läsning av dessa ger en helt annen bild än den PM serverar. I ett sms efter operationen skriver hon: 'Och de ljuger, om att allt är bra med mig och de andra. Direkt efter operationen visade de upp mig, men följderna kom först efter 2 månader och de blir bara fler. Jag hostar hela tiden och spottar blod, det tycker de är normalt.'» SVT viser også til hva Julias mor og mann uttaler, samt intervju med Julias sjefslege Igor Polyakov.

Når det gjelder klagers innvendinger om at dokumentaren bruker omtalen av politietterforskningen i Sverige til å forsterke påstandene om at det var problemer forut for operasjonene i Russland, skriver SVT: «Det finns en tydlig koppling mellan operationerna på Karolinska sjukhuset och operationerna i Krasnodar. Karolinskas goda renommé var en viktig förutsättning för att de ryska sjukhuset skulle genomföra de experimentella transplantationerna. När PM:s beskrivning av de svenska operationerna anklagades för oredlighet internt och externt, och när detta ledde fram till en polisutredning – vilket alltså skedde innan programmets sändning – så er detta en självklar del av berättelsen.»

Med hensyn til kildegrunnlaget for omtalen av situasjonen til Andemariam Beyene, opplyser SVT at redaksjonen har «tagit del av Andemariam Beyenes egne mejl och anteckningar, samt patientjournaler och så kallade bronkoskopier (undersökning av luftvägarna med kamera)». Videre: «Det är med ledning av denne dokumentation som vi kan bevisa att Macchiarinis verklighetsbeskrivning inte stämmer (...)

Hva gjelder anklagene mot andre leger om forskningsjuks og plagiering, opplyser SVT: «Grinnemo har fritats från anklagelserna om plagiering. Och att Grinnemo själv deltog i operationen av Andemariam Beyene och att han trodde på PM:s metoder är i högsta grad en del av berättelsen (...) Av speakertexten i del 3 framgår också att både Karl-Henrik Grinnemo och Matthias Corbascio 'hade samarbetat med Macchiarinis team i flera år. Både hade bidragit till några av Macchiarinis vetenskapliga arbeten'. Det framgår också att det uppstått en konflikt mellan dem. Den tredje läkaren, Tomas Fux, hade ingen annan koppling till forskningsprojektet än att han tvingades ta hand om intensivvården av PM:s tredje plastpatient på Karolinska. Macchiarni uppger felaktigt att Fux skulle varit en medförfattare. Det är dock viktigt att påpeka att detta inte är en granskning av en akademisk konflikt. Granskningen handler om huruvida det var befogat uatt utsätta åtta patienter för en experimentell behandling.»

Det fremgår videre at klager ble frikjent for forskningsfusk i august 2015, men SVT skriver: «Att rektor Hamsten och KI friade PM vid detta tillfälle är en av de centrala förutsättningarna för granskningen: PM hade anklagats för forskningsfusk av sina kollegor och KI hade friat honom. Programmen pekade på en lång rad omständigheter som KI bortsåg ifrån när detta beslut fattades. Att Hamsten och KI agerade så har nu i efterspelet av dokumentärerba framtvingat att en lång rad befattningshavare på KI tvingats lämna sina jobb, däribland KI:s rektor Anders Hamsten. Hamsten har (...) tagit avstånd från sitt tidigare beslut att fria PM. (...) Han [Hamsten] skrev också: 'De senaste dagarna har det blivit uppenbart att det underlag KI hade när ärendet utreddes inte var fullständigt (...) Dessa uppgifter är helt nya för KI. (...) mycket talar för att den bedömning KI gjorde av beslutet förra sommaren bör ändras (...)» SVT tilføyde også: «Som en ytterligere konsekvens av dokumentärerna är det nu totalt sju artiklar som tagits upp til förnyad granskning. I ett av fallen har PM fällts för forskningsjuks. (...)»

Når det gjelder del 3 av dokumentaren, skriver SVT: «Det framstår som mærkligt att PM inte tycker att han har fått möjlighet att kommentera det som är kärnan i hela granskningen – att PM hoppot over de djurforsök som brukar göras innan en okänd och farlig behandling testas på forsökspersoner, att patienterna egentligen skulle ha kunnat få annan behandling istället for att testa de okända plaststruparna, att fakta är felaktigt återgivna i de vetenskapliga artiklarna och att allt detta sammantaget inneburit ödesdigra konsekvenser for patienterna. Att PM inte har tagit problemerna på tillräckligt allvar, ständigt hastat vidare och inte sett de mänskliga konsekvenserna, har funnits med genom hela projektet. Det var anledningen till att hans kollegor på Karolinska anmälde honom for oredlighet, det var påståenden som PM fick nio månader av inspelningar å motbevisa och det var i högsta grad temat for hela den avslutande intervjun som ges omfattande utrymme i del 3.»

Til påstanden om at dokumentaren også feilaktig skulle påstå at klager har utført dødelige eksperimenter på mennesker, skriver SVT: «Det framgår av både av dokumentärerna och deras bakomliggende research och dokumentation att PM varit medveten om att han riskerat människoliv och att han argumenterar for att detta är en förutsättning for att driva forskningen vidare. PM konstaterade till exempel: 'I never said that this is a miracle, I always said that this is an experimental surgery and as long as we don't move forward and improve

by doing eh, we cannot offer this on a routine level.' När han uttalade detta hade 6 av 8 patienter avlidit.»

I vedlegg 2 skriver SVT dessuten om klagen og klager: «The complaint Paolo Macchiarini now have lodged with Pressens Faglige Utvalg against the series is full of the same type of errors, misrepresentations and false statements that have made so far two of his scientific articles to be erased from the scientific record. Macchiarini writes in a way that sounds scientific and sound, but which on closer inspection lacks evidence and in actual fact distorts reality.»

For øvrig opplyser SVT også om arbeidsprosessen og premissene for dokumentaren: «(...) Paolo Macchiarini never was promised to watch the programme before broadcast. Ha has not asked to be allowed to review comments or cuts in the documentaries in advance. What we promised repeatedly was to do our utmost to be factually scientifically correct – which we are.»

Klager kan ikke se at NRK har svart opp hans ankepunkt om forhåndsdomming, VVP 4.5, og han kommenterer: «No charges have been brought against me, or anyone else, in relation to the events which the documentary alleges to have occurred. This is something that NRK should have been alert to and checked. The allegations are very clearly made, and yet it is easily verified that no charges have been brought, let alone a 'sentence' having 'legal efficacy'.»

Videre avviser klager at SVT skal ha fulgt opp etter det siste intervjuet. Klager viser til epostkorrespondanse med redaksjonen (limt inn i klagers tilsvaer): «I think it will show clearly that, despite my offer to answer any questions and schedule another on-camera interview with them to do that, they failed to make contact with me again until broadcast.»

Klager skriver også: «It should be clear that the questions that were put to me by the interviewer in what they describe as 'the final interview' by no means gave me an opportunity to respond to the allegations made in the final programme, let alone the previous two as well. Nothing indicated the extent of the allegations they were going to make against me or gave me a chance to respond to them.»

Klager henviser også til avtalen han hadde med redaksjonen, og årsaken til at han avbrøt intervjuet: «It would of course have been inappropriate for me to discuss anything to do with the accusations with them whilst the official investigation was ongoing, hence 'the arrangement' referred to. The investigation found me innocent of wrongdoing – which was why I was surprised and unprepared for the aggressive questioning from the interviewer in our next meeting, and asked to stop the interview. However it was the production team's choice that this was the 'final' interview - I offered to be interviewed further (...).»

Hva gjelder klagers ankepunkt knyttet til VVP 4.1, overlater klager til PFU å avgjøre hvorvidt saklighet og omtanke er vektlagt i innhold og presentasjon.

Klager tilføyer imidlertid: «For the sake of brevity and clarity I will not respond in detail to every one of the points that I raised (...) However, I cannot stand by and let their justification of the opening to the programme go without comment: I hold that the statement regarding '17' patients receiving transplants is very misleading - especially to have at the opening of a

series. The production team are clearly mixing the concepts of *biological* and *synthetic* scaffold transplants freely to suit their particular needs.»

Klager forklarer videre hvorfor han mener det handler om en sammenblanding som er misvisende. Han opplyser at transplantasjon med biologisk luftrør er en vanskelig teknikk, men at de fleste pasientene som deltok i studien knyttet til dette, overlevde. Men: «there were always complications that developed over months or years, although these did usually resolve». Klager fortsetter: «The production team appear to be claiming that they meant to include the 9 patients from this trial into *biological* scaffolds (although apparently not others who received biological scaffold operations outside of the trial) to add to the 8 patients I operated on who received *synthetic* scaffolds (both inside and outside of a trial). (...) The series' production team appear to want to claim simultaneously both that the biological scaffolds are essentially the same as the synthetic scaffolds (when they want to collate the data about patients who were transplanted), and claim that the synthetic scaffold transplantations were some kind of experiment without any basis in research (and hence completely different from biological scaffolds). The truth is that the technique of using biological scaffolds had taught us a great deal in terms of what sort of complications to expect (and yet that these often successfully resolved) when we moved to our work in synthetic scaffolds, and about how the recipients' cells would eventually take over a scaffold and regenerate the organs. Therefore when we were forced by necessity to use an artificial rather than biological scaffold for Andemariam Beyene, we had confidence in the technique, and used the best material then available to us. The results of the transplant were just as we would have expected from our experience with biological scaffolds.»

Klager fastholder også at det i starten av dokumentaren – «both in its narration and the way interviews are cut» – skapes et inntrykk av at det var lite sannsynlig (få beviser på) at operasjonene ville lykkes.

Klager skriver: «That is patently not the case, and indeed work with synthetic scaffolds continues around the world in many different organs. The work by Dua et al, published in 2016, that I mentioned and which the SVT team dismiss, was a report on a surgery whose date is not stated but must have been around the same time as our first synthetic tracheal transplant given that the 2016 paper is a long-term follow-up. The team used a different synthetic material from us (every team works with different materials), but they were in a very similar position to us, and were also given ethical permission to attempt the operation. Clearly their team and ethical board also felt that there was enough evidence at the time (2011) to give a reasonable expectation of success for a synthetic scaffold transplant (regardless of the organ involved). Ditto the Japanese work in the trachea which, as SVT say, used different materials and smaller sections, but still was important stepping-stone work and background to our own. This is very different from the impression given by the SVT documentary, which seeks to make my team's work sound reckless and extreme.»

Etter klagers mening er det også misvisende når SVT inkluderer Keziah Shorten i omtalen og på den bakgrunn fremstiller det som om flere pasienter hadde dødd før klagers team startet sitt kliniske forsøk. Klager understreker at Shorten ikke var en av hans pasienter: «My advice to her medical team when they asked me was that a synthetic scaffold transplant was not the best option for her. I was not further involved with her surgery nor given full details of what happened during or after it. It is entirely wrong of the programme to attempt to add Shorten to the list of patients purely in order to imply wrongdoing on my part in setting up the clinical trial of the technique.»

NRK fastholder at publiseringen ikke bryter med god presseskikk, og at det handler om journalistikk i kjernen av pressens samfunnsoppdrag. NRK understreker at tv-kanalen umulig kan ha fullstendig oversikt over alle de redaksjonelle prosessene i eksterne/innkjøpte dokumentarer, og skriver: «[O]ur obligation to share important international stories with a Norwegian audience would be difficult to maintain if the demands for editorial control should be put even stricter than they already are in our commissioning editor-system.»

For øvrig oppfordrer NRK også PFU til å lese Karolinska Instituttets egen gjennomgang av saken, se: <http://ki.se/nyheter/macchiarini>

SVT har også bistått NRK med dette andre tilsvaret og skriver i et vedlegg at klagers tilsvarene inneholder samme type feil og misvisende opplysninger som i klagen.

SVT anfører: «In the same way as his previous scientific articles that have been erased from the scientific record. Macchiarini writes in a way that sounds scientific, but which on closer inspection lacks evidence and distorts reality.» Redaksjonen fastholder derfor at klager har fått anledning til samtidig imøtegåelse av anklagene som rettes mot ham: «As we wrote in our detailed commentaries to his initial complaint, Dr. Macchiarini was given numerous occasions to reply and expound on why he tested his new plastic tracheas on humans before doing animal experimentation. These questions were already raised in the accusations levelled against him by the four whistleblowing senior physicians at the Karolinska university hospital in August 2014. This was one of the central accusations and Macchiarini knew this from the very start of filming in January 2015. He was also given a lengthy questioning during the last interview on this subject. The last interview furthermore went on for close to two hours of intense exchange of questions and replies on all major issues.»

Videre viser SVT-redaksjonen til at klager i det siste intervjuet tydelig gjør det klart at dette er det siste intervjuet han gir. SVT skriver: «As can be seen from the emails that Dr. Macchiarini quoted in his response, Bosse Lindquist already then made it clear that he thought Macchiarini had not explained his decisions as fully as one would have hoped for. Macchiarini claimed he would make himself available next time in Stockholm, but never returned with a concrete proposal. When he contacted another reporter in the team behind the documentaries - Anna Nordbeck - he wrote: "Please avoid contacting me from now on".»

Slik SVT ser det, har redaksjonen jobbet med en åpen tilnærming, med tanke på at det kan finnes andre argumenter og fakta.

Når det gjelder klagers innvendinger knyttet til VVP 4.5, viser redaksjonen til at det i dokumentaren omtales at klagers operasjoner etterforskes av svensk politi, men at det aldri påstås at han er blitt tiltalt. SVT skriver: «We would also again like to point that the police investigation of Dr. Macchiarini's surgeries had been going on for six months already, when the series first was broadcasted in January 2016. The investigation is not yet finished and Dr. Macchiarini is quite right when he writes that "No charges have been brought against me, or anyone else".»

SVT understreker også at ingen så langt – etter et antall undersøkelser – har funnet faktafeil i dokumentaren.

Redaksjonen avviser videre påstanden om at dokumentaren blander sammen biologiske og syntetiske transplantasjoner og forsøk. Tvert imot mener SVT at dokumentaren gjør en

veldig klar distinksjon mellom de to typene. SVT skriver: «However, what the documentaries investigate – which is clearly told to the audience – is only the plastic tracheas. (...) When it comes to the plastic tracheas there was indeed very little evidence that the surgeries would ever be expected to work, just as Dr. Macchiarini states. There was no previous animal work. The method had never been tested in humans. So, yes, there was very little evidence that it would work. And, sadly, it did not work. People died.»

Ifølge SVT-redaksjonen er det også feil at Shorten ikke var en av klagers pasienter: «It was Macchiarini who made the first tracheal transplant (with a decellularized donated trachea) into the young British woman. It is important to keep in mind that one of the prime reasons why she received a plastic trachea was the perceived success of Dr. Macchiarini's implant of a plastic trachea into Andemariam Beyene in Stockholm.»

Redaksjonen mener også at klager gir en feilaktig fremstilling når det påstås at politietterforskningen av operasjonene ble initiert av de fire svenske legene. SVT skriver: «This is not true. It was the Swedish government agency The Medical Product Board (Läkemedelsverket) that alerted the police.»

Klager kom etter avsluttet tilsvarsrunde med et tillegg, da han mener NRK/SVT beskylder ham for å lyve, noe han ikke kan la stå uimotsagt.

Når det gjelder spørsmålet om Shorten var hans pasient, opplyser klager at han har operert henne tidligere, men: «[S]he was by the time in question in the care of doctors in London who decided to operate on her again. The fact that she had once been a patient of mine is not relevant to the point under discussion. At the time of her death she was not my patient, and I had no detailed knowledge of her care or condition.»

Klager presiserer: «In the documentary, my complaint was that at the end of episode 1 and the start of episode 2, accusations were made that I had been ignoring the deaths of 'patients' (plural) which, according to the programme, made the starting of the clinical trial in Russia in some way reckless (to paraphrase). This is a misrepresentation of the situation, likely to mislead viewers who would very likely interpret it to mean that patients that I had transplanted with synthetic scaffolds had already died, and that their causes of death were clearly related to the scaffold transplants. This is not the case. »

Slik klager leser siste tilsvar fra redaksjonen, erkjennes det nå at påstanden om at 17 pasienter var involvert, er misvisende/upresis. Klager tilføyer dessuten: «I also note that they appear to tacitly accept that the reporting of the police investigation is in breach of the Code, given that no charges have been brought.»

Klager reagerer også på at NRK «seem to think that the programme was a piece of investigative reporting about management practices at Karolinska Institutet, whilst it is clearly about me personally as a surgeon and alleges criminal level misconduct on my behalf - allegations that have not been substantiated and have led to my public vilification and the destruction of my career».

Etter klagers mening har argumentasjonen i denne saken vært overveidende ensidig og misvisende, noe som har resultert i at klager er blitt dømt av den offentlige gapestokken uten mulighet for å forsvare seg selv.

For øvrig opplyser klager at han også har klaget dokumentaren inn for britiske Ofcom og BBC. Ofcom har avvist klagen, fordi den ikke var egnet for deres behandlingsprosedyrer, mens BBC har varslet å komme med en beslutning.

NRK påpeker at påstanden om løgn ikke var en del av NRKs avsluttende kommentar «per se, but appeared only in SVT's final letter sent as an attachment to our final remarks». NRK forklarer: «NRK doesn't have any basis to make judgements concerning the truthfulness in the complainant's remarks to the PFU, and so it was important for us not to put forward such claims in our own final remarks – the arguments we wanted to highlight for the handling of the PFU case are treated in the final remarks signed by NRK.»